

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนากำลังคนส่วนใหญ่ของชาติให้มีความสามารถไขควมรู้ควมสามารถของตนเองในการทำงานและการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่ อันจะทำให้ประชาชนในชาติมีฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดี เกิดผลงานที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในที่สุด

การพัฒนากำลังคนใหม่คุณภาพ มีประสิทธิภาพในการทำงานและการประกอบอาชีพนั้นคือการให้การศึกษาเพื่อให้บุคคลได้รู้จักตนเอง พัฒนาตนเองให้มีความรู้ควมสามารถ และเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม เพราะการประกอบอาชีพมิได้เป็นเพียงการตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจของบุคคล เพื่อนำรายได้มาซื้อหาปัจจัยที่จะตอบสนองความต้องการทางร่างกายเท่านั้น หากแต่ยังเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและความต้องการทางด้านสังคมอีกด้วย (Roe 1964 : 31-34) การประกอบอาชีพจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของบุคคล เพราะการประกอบอาชีพจะมีความสัมพันธ์ต่อเศรษฐกิจ เกียรติยศชื่อเสียง และความพึงพอใจในตนเอง โดยที่บุคคลจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนมีค่า ได้แสดงความสามารถในการพึ่งตนเองและสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ (วัชร ทรัพย์มี 2523 : 1)

ในสภาพปัจจุบัน ปัญหาการว่างงานทวีความรุนแรงขึ้นเป็นอย่างมากโดยเฉพาะการว่างงานของผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา และความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2527 : 1-4) รัฐจึงได้เน้นในเรื่องของการเตรียมตัวประกอบอาชีพให้แก่เด็กเรียนมัธยมศึกษามากขึ้น โดยหลักสูตรมัธยมศึกษาได้เน้นให้นักเรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2520 : 8) คงจะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวาง (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 2) และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในวิชาชีพ และรู้อย่างกว้างขวางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตน (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 7)

เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัศึกษาดังกล่าวมาแล้ว จึงได้มีการเตรียมหมวดวิชาการงานและอาชีพ และหมวดวิชาพื้นฐานอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามลำดับ เพื่อให้ให้นักเรียนเลือกแผนการเรียนได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจและความถนัดของตน ซึ่งการเลือกแผนการเรียนในระดับมัศึกษานี้ก็จะเป็นแนวทางในการพัฒนาไปสู่การเลือกอาชีพ และการประกอบอาชีพในที่สุดนั่นเอง หากว่าผู้เรียนขาดการประเมินความสามารถ ความสนใจ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของตนเองอย่างถูกต้องแล้วก็อาจจะทำให้เลือกแผนการเรียนที่ไม่เหมาะสมกับตนเองได้ ซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียหาย กล่าวคือ ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจบทเรียน เสียเวลาและเสียสุขภาพจิต เสียเงินทอง ทำให้เป็นภาระแก่ผู้ปกครอง และเกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา ทำให้เสียงบประมาณของชาติ นอกจากนี้ยังเป็นผลทำให้ผู้เรียนต้องประกอบอาชีพที่ตนไม่ถนัดหรือไม่สนใจอีกด้วย และถ้าจะเปลี่ยนอาชีพก็มิใช่กระทำได้ง่าย จึงจำใจต้องทำงานนั้น อันเป็นเหตุให้ได้ผลงานไม่ดีเท่าที่ควร ไม่ก้าวหน้า ซึ่งเป็นผลเสียหายต่อตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติโดยส่วนรวม

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนที่จะให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนเองนั้น บริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนจะต้องช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตนเองและประเมินความสามารถ ความสนใจและความคาดหวังของตนเองได้อย่างถูกต้อง ช่วยให้นักเรียนได้สำรวจโลกของงานอาชีพ และเลือกแผนการเรียนให้เหมาะสมกับที่ตนจะประกอบอาชีพต่อไป

การตัดสินใจเลือกแผนการเรียนหรือเลือกประกอบอาชีพนั้น เกี่ยวพันกับความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ และองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายด้าน ดังที่ กิ้นซ์เบิร์ก (Ginzberg 1966 : 47-57) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของเขา ว่า "การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่เวลาข้างหน้าและจบลงด้วยการรวมข้อมระหว่างความต้องการด้านต่าง ๆ ของบุคคลที่จะเลือกอาชีพให้สนองความต้องการ ความสนใจ และ

เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลเฒ่าที่สุดกับการคำนึงถึงโอกาสที่จะได้ประกอบอาชีพนั้นและข้อจำกัดต่าง ๆ" อย่างไรก็ตามความสนใจในอาชีพนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเลือกอาชีพ (Berdie and others, cited by Barak 1981 : 2) ดังจะเห็นได้จากการทำงานที่บุคคลมีความสนใจในอาชีพแตกต่างกัน จะมีผลทำให้บุคคลเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพแตกต่างกันด้วย (Darley and Hagenah, cited by Barak 1981 : 3) เพราะความสนใจเป็นตัวกำหนดทิศทางของความพยายามและกิจกรรม (Super, cited by Kuder ¹⁹⁵⁷ (1975) : 43) การที่บุคคลมีความสนใจในอาชีพใดอาชีพหนึ่งจะทำให้บุคคลนั้นเกิดแรงจูงใจ และมีความพยายามในการเรียนและการทำงานในอาชีพนั้น และในทางตรงข้ามถ้าหากเป็นอาชีพที่ตนไม่สนใจ เขาก็มีแนวโน้มที่จะออกจากอาชีพนั้น แม้ว่าจะได้เข้าสู่อาชีพนั้นแล้วก็ตาม การที่บุคคลได้ประกอบอาชีพที่สนใจจะทำให้มีความชอบกิจกรรมในอาชีพนั้น เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีความก้าวหน้าและความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นคงในอาชีพขึ้นได้ (Super 1957 : 223-228) ความสนใจในอาชีพจึงเป็นตัวทำนายระดับความพอใจ และการประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ ได้ (Barak 1981 : 1)

การก่อตัวของความสนใจในอาชีพ (Crystallization) จะเกิดขึ้นในช่วงอายุประมาณ 14-18 ปี (Super, cited by Osipow 1973 : 138) เมื่ออายุประมาณ 15 ปี หรือโดยประมาณชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนจะเริ่มพิจารณาความสามารถของตนเองว่าเหมาะสมกับอาชีพที่ตนสนใจหรือไม่ และเมื่ออายุประมาณ 17 ปี หรือโดยประมาณชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจะเริ่มพิจารณาเลือกอาชีพได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงองค์ประกอบและข้อจำกัดต่าง ๆ (Super, cited by Tolbert 1974 : 33) ประกอบกับการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นั้น เป็นช่วงที่สำคัญในการวางแผนการศึกษาต่อและอาชีพของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนจะพิจารณาความสนใจในอาชีพของตนเองเพื่อเลือกแผนการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพในอนาคต จึงน่าจะมีการสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนในระดับชั้นดังกล่าวขึ้น นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่า องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น เพศของนักเรียน สมรรถผลทางการเรียนของนักเรียน อาชีพของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของบิดามารดานั้นมีอิทธิพลต่อความสนใจในอาชีพและการเลือกอาชีพอีกด้วย (Blackburn 1975 : 4152A.; Thomas 1978 : 2764A.) จึงน่าจะได้มีการพิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้ร่วมกับความสนใจในอาชีพในการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน

ในการสำรวจความสนใจในอาชีพ จะใช้แบบสำรวจหรือแบบตรวจสอบความสนใจในอาชีพ ซึ่งเท่าที่มีอยู่ในประเทศไทยปัจจุบันนี้ยังมีไม่มากนัก ได้แก่

1. แบบตรวจสอบความสนใจในอาชีพ ของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สร้างขึ้นเพื่อใช้ในงานแนะแนวควบคู่กับแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน แบบตรวจสอบความสนใจในอาชีพชุดนี้ได้รับการปรับปรุงให้เป็นมาตรฐานแล้ว มีจำนวนข้อทั้งหมด 168 ข้อ แบ่งกลุ่มความสนใจในอาชีพออกเป็น 10 ประเภท คือ งานทางจักรกล งานด้านคำนวณ งานทางวิทยาศาสตร์ งานด้านชักชวนโฆษณา งานด้านศิลปะ งานด้านวรรณกรรม งานด้านดนตรี งานด้านบริการสังคม งานด้านเสมียน และงานนอกสำนักงาน แบบสำรวจนี้ใช้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

2. แบบสำรวจความสนใจทั่วไปของคูเดอร์ The Kuder General Interest Survey (Form E) ปรับปรุงจาก The Kuder Preference Record-Vocational (Form C) ซึ่งสร้างขึ้นโดย G. Frederic Kuder ในปี ค.ศ. 1948 และ Kuder ได้นำมาปรับปรุงในปี ค.ศ. 1963 โดยปรับปรุงภาษาให้ง่ายขึ้นสำหรับนำมาใช้เป็นแบบสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนข้อคำถามและโครงสร้างของแบบสำรวจยังคงเหมือนเดิมทุกประการ ต่อมา พรณราย ทพยะประภา ได้นำมาแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย ในปี พ.ศ. 2519 โดยยังคงโครงสร้างแบบเดิมของฉบับภาษาอังกฤษ แต่คัดแปลงข้อความบางข้อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของไทย แบบความสำรวจความสนใจในอาชีพฉบับนี้ประกอบด้วยอาชีพ 10 กลุ่มอาชีพ คือ งานกลางแจ้ง งานจักรกล งานคำนวณ งานวิทยาศาสตร์ งานชักจูงใจโฆษณา งานศิลปะ งานวรรณกรรม งานดนตรี งานบริการสังคมและงานเสมียนมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 168 ข้อ ใช้เวลาในการทำไม่จำกัด แต่ส่วนใหญ่จะใช้เวลาประมาณ 45-60 นาที (สุนรัตน์ ก้นหลง 2523 : 24-25) ปัจจุบันได้ปรับปรุงให้เป็นมาตรฐาน และใช้ในศูนย์บริการงานวิจัยทางครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. แบบตรวจสอบความสนใจในอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไปของ กองจัดหางานทำ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งแบ่งความสนใจออกเป็น 9 กลุ่มดังนี้ กลุ่มอาชีพเสมียน กลุ่มอาชีพการค้า กลุ่มอาชีพบริการ กลุ่มอาชีพช่างไฟฟ้า กลุ่มอาชีพช่างเครื่องยนต์ กลไก กลุ่มอาชีพหัตถกรรม กลุ่มอาชีพขับรถ กลุ่มอาชีพก่อสร้าง และกลุ่มอาชีพช่างโลหะ มีจำนวนข้อทั้งหมด 90 ข้อ

4. แบบสำรวจความสนใจในอาชีพของแผนกแนะแนว โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ซึ่งมีข้อความและรูปแบบของแบบสำรวจใกล้เคียงกับของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

5. แบบสำรวจความสนใจในอาชีพของสตรอง (Strong) ฉบับ Strong Vocational Interest Blank สำหรับเพศชาย form T. 399 และสำหรับเพศหญิง form T. 398 ซึ่งพูนศักดิ์ บุญสาส์ (2522) สุภาพร กัดท้ววนิช (2523) กัลยาณี โรหิตเสถียร (2524) ยินดี เจริญศรี (2524) ได้พัฒนาต่อมาใช้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น 8 ตอน คือ รายชื่ออาชีพ รายชื่อสิ่งที่สนใจ รายชื่อกิจกรรมที่สนใจ ลักษณะบุคคล การให้เลือกลักษณะงาน การจัดลำดับสิ่งที่น่าสนใจ และการตรวจสอบลักษณะของผู้เข้ารับการทดสอบ (ยินดี เจริญศรี 2524 : 5)

แบบตรวจสอบและแบบสำรวจความสนใจในอาชีพดังกล่าว ต้องการการตรวจและให้คะแนนโดยผู้ได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ และต้องใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบและตรวจให้คะแนนมากอีกด้วย

ในปัจจุบันตามโรงเรียนต่าง ๆ ได้จัดให้มีชั่วโมงสำหรับงานแนะแนวอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ ในทุกระดับชั้นเรียน ในการที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนมีกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง สิ่งเหล่านี้ น่าจะมีส่วนเอื้ออำนวยให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจและเข้าใจความต้องการในการศึกษาและอาชีพของตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นั้น เป็นระยะที่สำคัญในการวางแผนการศึกษาต่อและอาชีพของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนจะต้องพิจารณาความสนใจในอาชีพของตนเอง เพื่อเลือกแผนการเรียนต่อหรือประกอบอาชีพอยู่แล้ว จึงสมควรที่จะสอบถามความสนใจในอาชีพและเหตุผลของความสนใจในอาชีพของนักเรียนในระดับชั้นดังกล่าว และจากการศึกษาพบว่าเมื่อบุคคลมีความสนใจในอาชีพใดแล้วบุคคลนั้นก็ให้ความสนใจใฝ่ศึกษาเพิ่มเติมในกิจกรรมอาชีพนั้น และการที่บุคคลสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับอาชีพใดได้ แสดงว่าบุคคลมีความสนใจในอาชีพนั้น (Super, cited by Super & Crites 1968 : 379) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำและความรู้ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพที่นักเรียนสนใจด้วย

ได้มีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจในอาชีพ และการเลือกอาชีพ โดยเฉพาะการสำรวจความสนใจในอาชีพ แต่เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ความก้าวหน้าในเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอาชีพ และเกิดอาชีพใหม่ขึ้นมากมาย ซึ่งมีผลทำให้สภาพแวดล้อมในสังคม และประสบการณ์ในชีวิตที่นักเรียนได้รับอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญด้านหนึ่งของความสนใจในอาชีพเปลี่ยนแปลงไปด้วย (Garrison 1956 : 130-132) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรด้าน ระดับชั้นเรียน เพศ สัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียน อาชีพของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของบิดามารดา นอกจากนี้จะได้ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำ และความรู้ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพอีกด้วย การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการร่วมในการสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมี นางสาวจิตติมา รักนาค สำรวจนักเรียนในภาคเหนือ นางสาวนิภา วัฒนเวทิน สำรวจนักเรียนในภาคใต้ นางสาวอนงค์ สกุลกู๋ สำรวจนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นางสาวรัชชินีารด มณีพงษ์ สำรวจนักเรียนในภาคกลาง และผู้วิจัยสำรวจนักเรียนในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลความสนใจในอาชีพของนักเรียนทุกภาคและกรุงเทพมหานครมารวมกันทั้งประเทศ จะเป็นประโยชน์ต่อการบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ นอกจากนี้ ยังอาจใช้เป็นข้อมูลในการวางโครงการการศึกษาและอาชีพให้แก่ นักเรียน และช่วยให้นักเรียนได้พิจารณาเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และอย่างเป็นจริงมากขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม
  - 1.1 ระดับชั้นเรียน เพศ และระดับสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียน
  - 1.2 สถานภาพของบิดามารดา ได้แก่ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา และระดับรายได้ของบิดามารดา

2. เพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงาน และความรู้ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพที่นักเรียนสนใจ

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษาและในโรงเรียนราษฎร์สังกัดกองการศึกษาเอกชนที่เปิดสอนทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 ในกรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรที่มุ่งศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1 ระดับชั้นเรียน

2.2 เพศของนักเรียน

2.3 ระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

2.4 อาชีพของบิดา

2.5 อาชีพของมารดา

2.6 ระดับการศึกษาของบิดามารดา

2.7 ระดับรายได้ของบิดามารดา

2.8 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสนใจในอาชีพของนักเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความสนใจในอาชีพ หมายถึง ความชอบ ความพึงพอใจ ความใส่ใจในอาชีพใดอาชีพหนึ่งอันจะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกประกอบอาชีพนั้นในภายหน้า สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ความสนใจในอาชีพได้จากการให้นักเรียนเลือกตอบอาชีพที่ตนเองสนใจ 3 อันดับ เรียงตามลำดับความสนใจ และนำมาแบ่งประเภทของอาชีพเป็น 7 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์จากหลักการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ของกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย (กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย 2512 : 17-34) ดังนี้ คือ

1). กลุ่มอาชีพวิชาชีพ วิชาการ หมายถึง อาชีพของผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องซึ่งจำเป็นต้องได้รับการศึกษาและฝึกอบรมในขั้นสูง ซึ่งโดยปกติเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า และยังคงครอบคลุมถึงผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมทางเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะงานเกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ และทำงานภายใต้การดูแลของผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ รวมทั้งอาชีพที่ต้องใช้ความสามารถพิเศษเฉพาะงาน ตลอดจนอาชีพที่อยู่ในเชิงประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วย เป็นต้นว่า แพทย์ ครู อาจารย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร

2). กลุ่มอาชีพการบริหารและการจัดการ หมายถึง อาชีพของผู้ปฏิบัติงานบริหาร และงานจัดการ ซึ่งต้องทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือเป็นผู้พิจารณากำหนดนโยบายหรือร่วมในการวางนโยบายระดับองค์กรหรือหน่วยงาน รวมทั้งงานอำนวยความสะดวก เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นต้นว่า นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้จัดการสำนักงานหรือบริษัท กรรมการอำนวยความสะดวกในองค์กรต่าง ๆ

3). กลุ่มอาชีพเสมียนพนักงาน หมายถึง อาชีพเสมียน พนักงาน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องทำงานเกี่ยวกับการจัดและเก็บรักษานันทิก ประวัตินและสถิติทุกชนิด รวมทั้งการทำงานเกี่ยวกับการเงิน ธุรกิจและอุตสาหกรรม งานการเจ้าหน้าที่ งานโต้ตอบจดหมาย และงานสำนักงาน เป็นต้นว่า เลขานุการ เสมียน พนักงานรับจ่ายเงิน พนักงานบัญชี และพนักงานโทรศัพท์

4). กลุ่มอาชีพการค้า หมายถึง อาชีพของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการซื้อขายและบริการทุกชนิด หมายถึงการค้าส่งและค้าปลีกด้วย เป็นต้นว่า เจ้าของร้านขายของ พนักงานขาย ผู้รับจ่านำ นางแบบ

5). กลุ่มอาชีพการบริการ หมายถึง อาชีพของผู้ปฏิบัติงานด้านบริการอันได้แก่ ผู้ควบคุมดูแลงานในบานเรือนส่วนบุคคล โรงพยาบาล โรงแรม ร้านอาหาร และผู้ที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในต่าง ๆ แก่บุคคลและงานชุมชน เป็นต้นว่า แอร์โฮสเตส ตำรวจ ทหาร นักการภารโรง และมัคคุเทศก์

6). กลุ่มอาชีพการกสิกรรม หมายถึง อาชีพของผู้ปฏิบัติงานด้านกสิกรรมและเกษตรกรรม หมายถึงการทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ไรปลูกสัตว์ และการล่าสัตว์ด้วย เป็นต้นว่า เกษตรกร เจ้าหน้าที่ป่าไม้

7). กลุ่มอาชีพการคมนาคมขนส่ง การผลิต และการช่าง หมายถึง อาชีพของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ขั้นตอนการผลิต การช่างและซ่อมบำรุง การขนส่งและการคมนาคม ซึ่งลักษณะงานจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนใหม่ทักษะและความชำนาญเฉพาะงาน ตลอดจนหมายรวมถึงอาชีพ กรรมกร และผู้ใช้แรงงานด้วย เป็นต้นว่า ช่างไฟฟ้า ช่างกลโรงงาน ช่างแกะสลัก พนักงานขับรถ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ กรรมกรและคนงาน

2. อาชีพของบิดา หมายถึง อาชีพที่บิดาของนักเรียนประกอบเพื่อการเลี้ยงชีพในปัจจุบัน และนักเรียนได้ตอบไว้ในแบบสอบถามแล้ว ในกรณีที่บิดาเสียชีวิตแล้วจะถือเอาอาชีพของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะแทน อาชีพของบิดาจะนำมาแบ่งประเภทเป็น 7 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์จากหลักการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ของกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย

3. อาชีพของมารดา หมายถึง อาชีพที่มารดาของนักเรียนประกอบเพื่อการเลี้ยงชีพในปัจจุบันและนักเรียนได้ตอบไว้ในแบบสอบถามแล้ว ในกรณีที่มารดาเสียชีวิตแล้วจะถือเอาอาชีพของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะแทน อาชีพของมารดาจะนำมาแบ่งประเภทเป็น 7 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์จากหลักการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ของกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย

4. ระดับรายได้ของบิดามารดา หมายถึง รายได้พึงประเมินเป็นเงินได้ของบิดามารดาารวมกันต่อเดือน หรือเป็นรายได้ของบิดามารดาเพียงคนเดียว ในกรณีที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิตหรือมิได้ประกอบอาชีพที่มีรายได้ ในกรณีที่บิดามารดาเสียชีวิตแล้วให้ถือเอารายได้ของผู้ปกครอง หรือผู้อุปการะแทน แล้วนำมาแบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์อ้างอิงจากผลการวิจัยโครงการการจัดช่วงชั้นทางสังคมของกรุงเทพมหานคร ของคณะกรรมการปฏิบัติการกิจการวิจัยเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร (ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ 2526 : 14) ดังนี้

ระดับรายได้น้อย หมายถึง ระดับรายได้ระหว่าง 0-3,999 บาท ต่อเดือน

ระดับรายได้ปานกลาง หมายถึง ระดับรายได้ระหว่าง 4,000-9,999 บาท ต่อเดือน

ระดับรายได้มาก หมายถึง ระดับรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาท ต่อเดือนขึ้นไป

5. ระดับการศึกษาของบิดามารดา หมายถึง การศึกษาขั้นสูงสุดของบิดาหรือมารดา โดยจะใช้การศึกษาของบิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่ง ซึ่งมีระดับการศึกษาสูงสุดเป็นหลัก และในกรณีที่บิดามารดาเสียชีวิตแล้วจะใช้การศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ปกครอง หรือผู้อุปการะแทน ซึ่งการศึกษาของบิดามารดานี้ได้ให้นักเรียนตอบไว้ในแบบสอบถามแล้วนำมาแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ

- 1). ระดับการศึกษาต่ำ หมายถึง การศึกษาในระดับชั้น
  - ไม่ได้เข้าเรียน
  - ประถมศึกษาปีที่ 1-4
  - ประถมศึกษาปีที่ 5-7
- 2). ระดับการศึกษานานกลาง หมายถึง การศึกษาในระดับชั้น
  - มัธยมศึกษาปีที่ 1-3
  - มัธยมศึกษาปีที่ 4-5
  - อาชีวศึกษาและประกาศนียบัตรวิชาชีพ
  - อนุปริญญา
- 3). ระดับการศึกษาสูง หมายถึง การศึกษาในระดับชั้น
  - ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
  - สูงกว่าปริญญาตรี

6. ระดับสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสามารถประเมินได้จากคะแนนสอบแล้วนำมาเก็บในรูปของคะแนนเฉลี่ยสะสมสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะใช้คะแนนเฉลี่ยสะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังจากภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2527 โดยได้จากระเบียบสะสมของนักเรียน แล้วนำมาแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ

- 1). ระดับสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 0-1.99
- 2). ระดับสัมฤทธิผลทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00-2.99
- 3). ระดับสัมฤทธิผลทางการเรียนสูง หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.00-4.00

7. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำ และความรู้ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในลักษณะงานที่ทำ และความรู้ความสามารถที่จำเป็น

ในอาชีพที่นักเรียนสนใจเป็นอันดับที่ 1 เกณฑ์การตรวจคำตอบจะให้คะแนนตามคำอธิบายของอาชีพ เป็นรายอาชีพ จากหลักการการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ของกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย (กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย 2512 : 36-376) โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ การประเมิน 3 ระดับ ดังนี้ คือ

- 1). ดี หมายถึง การที่นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำ หรือความรู้ ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพที่ตนเองสนใจเป็นอันดับที่ 1 ได้สมบูรณ์มากกว่าหนึ่งคำตอบจาก คำอธิบายอาชีพ
- 2). ปานกลาง หมายถึง การที่นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำ หรือ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพที่ตนเองสนใจเป็นอันดับที่ 1 ได้สมบูรณ์หนึ่งคำตอบ จาก คำอธิบายอาชีพ
- 3). ไม่ถูกต้อง หมายถึง การที่นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำ หรือ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นในอาชีพที่ตนเองสนใจเป็นอันดับที่ 1 ไม่ตรงกับคำอธิบายอาชีพเลย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

1. เพื่อช่วยให้ครูแนะแนวทราบความสนใจในอาชีพของนักเรียน อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อและการแนะแนวอาชีพ ตลอดจนการพิจารณาวางแผนโครงการ การศึกษาและอาชีพให้แก่ นักเรียน
2. เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย